

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
POLITIKOS ĮGYVENDINIMO GRUPĖ
STRATEGINIO PLANAVIMO IR STEBĖSENOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL SEIMO NUTARIMO „DĖL VALSTYBINĖS NARKOTIKŲ, TABAKO IR
ALKOHOLIO KONTROLĖS IR VARTOJIMO PREVENCIJOS 2018-2028
METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(TAP-18-1480(2)); TAIS Nr. 18-5735(3))**

2018-10-10 Nr. NV-2682

Vilnius

Projekto rengėjai: Sveikatos apsaugos ministerija, Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas.

Projekto tikslas: sustiprinti visuomenės narių sveikatą, gerovę ir saugumą, mažinant narkotikų, tabako ir alkoholio vartojimo žalą, jų pasiūlą bei paklausą, nustatant ilgalaikius narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos tikslus ir uždavinius, jų įgyvendinimo kryptis bei vertinimo kriterijus ir jų reikšmes. Strateginis Programos tikslas – sukurti sveikesnę ir saugesnę visuomenę, kurioje kiekvienam žmogui siekiama padėti išvengti alkoholio, tabako ir narkotikų daromos žalos ar ją sumažinti, taip pat sudaromos galimybės rūpintis savo, šeimos ar bendruomenės narių sveikata, socialine ir ekonomine gerove.

Dabartinė situacija: Ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų rengimo plane, patvirtintame Seimo 2013 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. XII-724 numatytas Valstybinės narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos programos (toliau – Programa) rengimas 2018-2028 metams. Šiuo metu nėra galiojančios narkotikų, tabako ar alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos programos. Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės ir vartojimo prevencijos priemonės įgyvendinamos pagal Lietuvos Respublikos narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinį veiklos planą, tvirtinamą Vyriausybės (2018-2020 m. priemonės numatytos Vyriausybės 2018 m. gegužės 9 d. nutarime Nr. 463).

Projekto esmė: Programa – tai strateginis dokumentas, numatantis ilgalaikius valstybės siekius, prioritetus ir įsipareigojimą taikyti sveikata grįstą požiūrį į psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą bei padėti žmonėms saugoti sveikatą.

Programa apima svarbiausias sritis, kuriose nustatyti šie 6 tikslai:

1. **Prevencijos srityje** – sukurti visiems prieinamą, skirtingus poreikius atitinkančią ir moksliniais duomenimis grįstą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją, orientuotą į sveikos ir saugios visuomenės ugdymą; atitolinti ar sumažinti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimą ir valdyti psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo rizikas per visuomenės narių ugdymą, įgyvendinant visiems prieinamą, skirtingus poreikius atitinkančią, kontekstualiais ir moksliniais duomenimis grįstą psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją.

2. **Gydymo, reabilitacijos bei socialinės integracijos srityje** - užtikrinti prieinamą, kokybišką, asmens individualius poreikius tenkinančią, ekonomiškai tvarią ir mokslo įrodymais pagrįstą gydymo, reabilitacijos ir reintegracijos paslaugų sistemą žalingai vartojantiems psichoaktyvias medžiagas ar nuo jų priklausomiems asmenims;

3. **Alkoholio, tabako ir su juo susijusių gaminių pasiūlos mažinimo srityje** - sumažinti šių gaminių prieinamumą, jų patrauklumą skirtingoms visuomenės grupėms, ypač tarp jaunų žmonių, didinant visuomenės, savivaldos vaidmenį bei keisti verslo požiūrį į socialinę atsakomybę;

4. **Narkotikų pasiūlos mažinimo srityje** – apsaugoti visuomenės sveikatą per viešojo saugumo stiprinimą, taikant šiuolaikines ir inovatyvias narkotikų prieinamumo mažinimo priemones (sustiprinti valstybės sienos kontrolę, užtikrinti kontrolę laisvės atėmimo įstaigose ir kt.);

5. **Baudžiamosios politikos peržiūra** – užtikrinti pagalbos teikimu grįstas atsako priemones narkotikų vartotojams, plėtojant humanistinę, į asmens sveikatą orientuotą ir įrodymais pagrįstą baudžiamąją politiką (numatant švelnesnę atsakomybę, taikant švietimo, socialines bei sveikatos priežiūros sistemų intervencijas vietoj baudžiamųjų);

6. **Žalos mažinimo srityje** - sumažinti sveikatos, socialines ir ekonomines narkotikų vartojimo pasekmes asmenims, bendruomenėms ir visuomenei (spręsti opiausias problemas Lietuvoje, susijusias su ŽIV plitimo, mirčių nuo perdozavimo stabdymu, taip pat šiuolaikiškoms priemonėms kelti visuomenės sąmoningumą pasilinksminimo vietose).

Programos **įgyvendinimą koordinuos Vyriausybė**. Programai įgyvendinti bus rengiami ir Vyriausybės tvirtinami Programos įgyvendinimo tarpinstituciniai veiklos planai, kuriuose Programos tikslams ir uždaviniams pasiekti bus numatytos konkrečios priemonės, lėšos priemonėms įgyvendinti ir atsakingos institucijos.

Programos įgyvendinimo **pažanga bus vertinama atliekant tarpinį (pasibaigus 2023 metams) ir galutinį (pasibaigus 2028 metams) Programos vertinimus**. Už Programos vertinimo organizavimą ir Programos vertinimo ataskaitų pateikimą Vyriausybei atsakingas Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas.

Programos įgyvendinimas numatomas vertinti pagal nustatytus kriterijus, iš kurių paminėtini šie:

- sumažėjęs suvartojamojo alkoholio kiekis, tenkantis 15 m. ir vyresniems gyventojams – nuo 15,2 litro 2016 m. iki 8 litrų 2028 m.;
- sumažėjusi rūkysiujų per paskutinį mėnesį 15-64 m. gyventojų dalis – nuo 33,9 proc. 2016 m. iki 19 proc. 2028 m.;
- padidėjusi gyventojų, sėkmingai metusių rūkyti dalis – nuo 26 proc. 2016 m. iki 46 proc. 2028 m.;
- sumažėjęs sergamumas alkoholinėmis psichozėmis 100 tūkst. gyventojų – nuo 28,2 2017 m. iki 16,2 2028 m.;
- padidėjusi pakaitinio gydymo aprėptis – nuo 12,4 proc. 2016 m. iki 60 proc. 2028 m.;
- sumažėjusi laisvės atėmimo vietų įstaigose vartojančių narkotines medžiagas dalis – nuo 16,9 proc. 2017 m. iki 9 proc. 2028 m.

Atitiktis Vyriausybės programai: projektas įgyvendina Vyriausybės programos 1.4.2. darbą „*Pagalbos teikimas turintiems žalingų įpročių asmenims, psichoaktyviųjų medžiagų (tarp jų alkoholio) pasiūlos ir paklausos mažinimas*“.

Derinimas: Programos projektas suderintas su Teisingumo, Vidaus reikalų, Socialinės apsaugos ir darbo, Finansų, Užsienio reikalų, Krašto apsaugos, Ūkio, Žemės ūkio ministerijomis, Kalėjimų departamentu, Muitinės departamentu, Policijos departamentu, Valstybine mokesčių inspekcija, Generaline prokuratūra, Valstybės sienos apsaugos tarnyba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba, Kūno kultūros ir sporto departamentu, Lietuvos savivaldybių asociacija.

Projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Strateginio planavimo ir stebėsenos grupės pastabas bei atsižvelgta į Finansų ministerijos ir Švietimo ministerijos pastabas, pateiktas tarpinstituciniame pasitarime.

Dalykinio vertinimo išvada: Siūlome svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Patarėja

Aurelija Urbonienė

Patarėja

Nijolė Kundrotienė

Aurelija Urbonienė, tel. 8 706 63 813, el. p. aurelija.urboniene@lr.lt